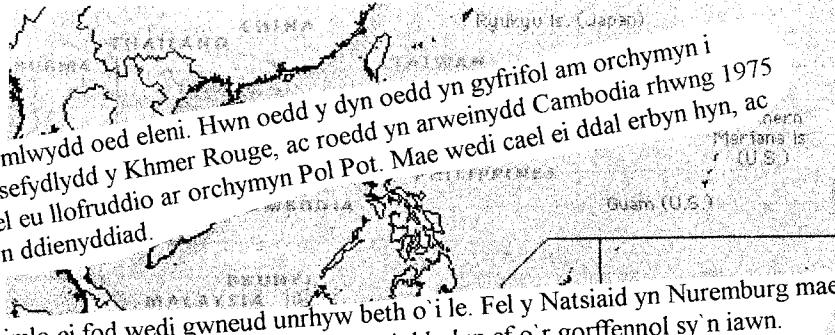

POL POT - TIPYN O GHMER!

Mae Pol Pot - neu Saloth Sar i ddefnyddio i enw iawn yn 70 mlwydd oed eleni. Hwn oedd y dyn oedd yn gyfrifol am orchymyn i gannoedd o filoedd o bobl ddiniwed i gael eu lladd. Ef oedd sefydlydd y Khmer Rouge, ac roedd yn arweinydd Cambodia rhwng 1975 ac 1979, cyfnod pan welwyd miloedd os nad miliynau yn cael eu llofruddio ar orchymyn Pol Pot. Mae wedi cael ei ddal erbyn hyn, ac yn agosau at ei farwolaeth - boed hwnnw'n un naturiol neu'n ddiennyddiad.

Ond dyw'r dyn hwn, llofrudd y *Killing Fields* ddim yn teimlo ei fod wedi gwneud unrhyw beth o'i le. Fel y Natsiaid yn Nuremberg mae Pol Pot wedi penderfynu nad ef oedd yn gyfrifol, ac mae wedi llwyddo i dwyllo i hunan mai ei ddarlun ef o'r gorffennol sy'n iawn. Mae'n cael ei gadw yn y ddalfa yn y jyngl yn Cambodia, ac yn glynnu at un stori **'Fe ddes i i gario mlaen â'r frwydr, nid i ladd pobl... hyd yn oed nawr rwy'n credu hyn. Ydw i'n edrych fel person milain?: mae fy nghydwbybod yn glir'**.

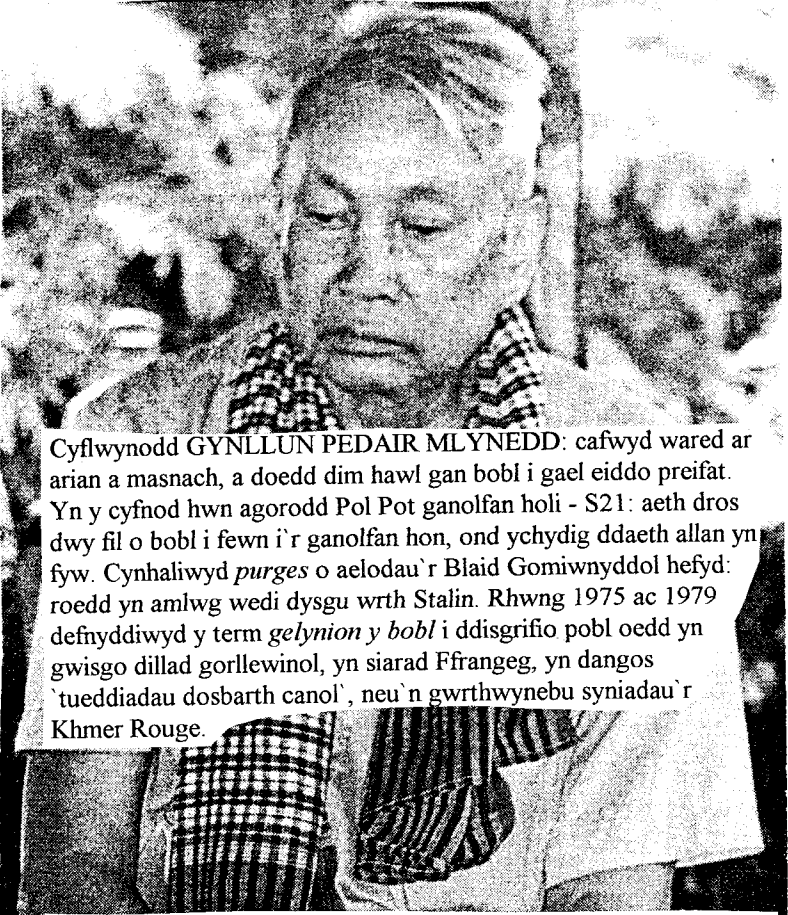
Cafodd Saloth Sar (Pol Pot) ei eni ar Fai 25, 1928 i deulu gweddol gefnog o bobl oedd yn gweithio ar y tir. Roedd yn byw mewn pentref i'r Gogledd o Phnom Phen ac yn wythfed o naw plentyn. Pan yn ifanc iawn cafodd ei anfon i ffwrdd i gael ei addysgu a chafodd addysg gan fynachod Bwdhaidd oedd yn ei ddysgu bod rhyddid mynegiant yn beth gwael, cyn symud ymlaen yn wyth oed i Ysgol Gatholig.

Yn 1949 rhoddwyd peth annibyniaeth i Cambodia gan Ffrainc, ac yn yr un flwyddyn aeth Pol Pot i Baris i astudio. Yn ystod ei wyliâu Haf yn 1950 aeth i weithio i Yugoslavia, ble gafodd ei ysbrydoli gan gynlluniau'r Undeb Sofietaidd i greu 'llywyddint' diwydiannol yn y wlad honno. Rhwng 1949 ac 1953 y datblygodd Pol Pot ei syniadau: **roedd am weld Cambodia yn cael gwared ar ddylanwadau gorllewinol yn llwyr, gan greu gwlad fyddai'n cyrraedd y pwynt ble nad oedd dylanwad y gorllewin arni o gwbl - degree zero.** Yn 1950 hefyd darllenodd llyfr Stalin oedd yn cyflwyno 'hanes' yr Undeb Sofietaidd, ac ymunodd â Phlaid Gomiwnyddol Ffrainc.

Pan ddychwelodd i Cambodia yn 1953 aeth ati i drefnu y Khmer Rouge, gan weithio gyda mudiadau tanddaearol fel fel Plaid Gomiwnyddol Cambodia. Yn y cyfnod hwn mabwysiodd nifer o enwau gwahanol, a gweithiodd fel athro. Ond roedd datblygiadau yn ei wlad na fedrai Pol Pot wneud dim amdanynt nhw: roedd Comiwnyddion yn cael eu harestio, Cambodia yn ennill mwy o annibyniaeth wrth Ffrainc, a gwrthdaro yn dechrau yn Vietnam - gwlad oedd yn ffinio â Cambodia. Ffodd Pol Pot i'r jyngl yn 1962 - yn y cyfnod wedi hyn collodd gysylltiad gyda beth oedd yn digwydd yn y byd. Bu ar ymweliad â China yn 1966 - blwyddyn y **Chwyldro Diwylliannol** pan oedd myfyrwyr ifanc yn ymosod ar eu hathrawon, a llyfr bach coch Mao yn cael ei ddefnyddio i gyfiawnhau pob math o weithredoedd - o ymosod ar ddiwylliant China, i guro a lladd pobl hyn yn gyhoeddus. **Roedd Pol Pot yn llawn edmygedd.**

Erbyn 1975 roedd y Khmer Rouge, oedd yn derbyn cefnogaeth sylweddol wrth China, yn rheoli rhannau o Cambodia, ac erbyn 1976 roedd Pol Pot yn llywodraethu. Rhwng 1976 gwelwyd polisiau erchyll a chreulon yn cael eu gweithredu gan y Khmer Rouge: yn unol â'u polisi i gyrraedd *degree zero* aed ati i orfodi dros ddwy filiwn o bobl i adael y dinasoedd a mynd i fyw yn y wlad. Llofruddiwyd aelodau o deulu brenhinol Sihanouk, a bu farw miloedd, os nad miliynau o bobl gyffredin Cambodia.

Cyflwynodd GYNLLUN PEDAIR MLYNEDD: cafwyd wared ar arian a masnach, a doedd dim hawl gan bobl i gael eiddo preifat. Yn y cyfnod hwn agorodd Pol Pot ganolfan holi - S21: aeth dros dwy fil o bobl i fewn i'r ganolfan hon, ond ychydig ddaeth allan yn fyw. Cynhaliwyd *purges* o aelodau'r Plaid Gomiwnyddol hefyd: roedd yn amlwg wedi dysgu wrth Stalin. Rhwng 1975 ac 1979 defnyddiwyd y term *gelynion y bobl* i ddisgrifio pobl oedd yn gwisgo dillad gorllewinol, yn siarad Ffrangeg, yn dangos 'tueddiadau dosbarth canol', neu'n gwrthwynebu syniadau'r Khmer Rouge.

Daeth teyrnasiad Pol Pot i ben yn 1979 pan ffodd mewn hofrennydd i Thailand. Roedd Cambodia wedi bod yn brwydro yn erbyn llywodraeth Gomiwnyddol Vietnam ers Rhagfyr 1978, ac roedd yn colli. Diflannodd Pol Pot dros dro, cyn dychwelyd i'r jyngl yn Cambodia i arwain rhyfel *guerilla* yn erbyn llywodraeth ei wlad. Yn 1997 cafodd ei weld am y tro cyntaf ers iddo ddiflannu yn 1979. Mae'n dal i daeru ei fod yn ddi-euog, ac yn disgrifio i hun fel **'y person wnaeth geisio achub y wlad rhag dominyddiaeth Vietnam'**. Mae'n dal i wrthod hyspwrdd ei fod yn gyfrifol am y lladd, ac er bod darluniau o resi o benglogau yn gyfarwydd i ni i gyd, mae'n gwadu bod miliynau wedi marw: **'Ydw i ddim yn cytuno gyda ffigurwr America bod miliynau wedi marw: cannoedd o filoedd efallai, ond nid miliynau'**.